

VM-tävlingarna

får i flera tidningar ett kyligt och kritiskt eftermäle, som kontrasterar mot de svulstiga fraserna vid spelets början. Det är en behövlig tillnyktring. Evenemang av detta slag har en enda stor förtjänst: de roar en massa människor på ett tämligen oskyldigt sätt. Att tillerkänna dem något så kallat högre värde är nonsens. Nationernas ära är inte beroende på några tränade spelares insatser, vare sig de är professionella eller amatörer. Den reklam som ett land kan vinna genom en fotbollsseger har säkerligen ingen nämnvärd betydelse; kanske har en del svenskar på senaste tiden mer än förut observerat att Brasilien existerar, men det har den stora sydamerikanska republiken knappast någon glädje av. Vi bör akta oss för att inregistrera själva namnandet av ett lands namn som en propaganda av värde. Om möjligt är bräckligare är illusionen att man genom dessa tävlingar främjar freden och det internationella samförståndet. Tvärtom premierar tävlingarna en yligg och dum nationalism; när femtio tusen människor ursinnigt applåderar ett mål därför att det görs av en svensk, men är ledsnå om det görs av en tysk eller en brasiliansare triumferar gruppkänslan i sin enklaste och tomma form. Alla dessa floskler borde vara mogna för avskrivning.

En sak bör tilläggas. Den delvis berättigade tyska ilskan efter nederlaget för en vecka sedan har lett till en rad anti-svenska meningsyttringar och uppträdanden i Tyskland, vilka utförligt skildras i tidningarna. Detta bör inte förleda svenskar att svara med samma mynt. Tyskarna bör förstå att några fåniga demonstrationer på Ullevi inte uttrycker någon svensk hållning mot Tyskland, att tvärtom sympatierna för den framgångsrika tyska demokratin dominerar i Sverige. Vi i Sverige bör begripa att den reaktion i Tyskland som vi läser om är ett uttryck för irritationen och tanklösheten hos ett fåtal. Låt oss glömma hela saken så fort som möjligt; annat är den inte värd.

På stället marsch

Remissdebatten innebar i stort sett endast en upprepning av de synpunkter och en fixering av de partipolitiska linjer som redan klarlagts i presdebatten efter andrakammarvalet för en månad sedan. Högern och centern har genom framgångarna vid valet stärkts i sin negativism, de uppmanar ivrigt folkpartiet att vara ståndaktigt, dvs att inte kompromissa med socialdemokratin; hr Ohlin har sannolikt aldrig haft en så god press inom det konservativa lägret som i dessa dagar. Inom socialdemokratin var omedelbart efter valet tystnadens och stramhetens linje den allmänt omfattade. Efter hand har man inom detta parti förmärkt tendenser till en uppgörelsepolitik med folkpartiet som partner, och denna ståndpunkt framfördes, om också en smula vagt och sökande, av flera talare under remissdebatten, bland dem stats- och finansministrarna och hr Strand. Kommunisterna söker att gentemot socialdemokraterna spela samma roll som högern och centern gentemot folkpartiet; de manar till ståndaktigt fasthållande vid regeringslinjen i varje detalj, talar med en viss välvilja om socialdemokraterna som klassbröder och är utan tvivel redo att, om partiet gör några eftergifter, stämpla det som ett parti av klassföräddare. Till de glädjande punkterna i gårdagens debatt hör hr Erlanders och andra socialdemo-

kraters hårda kritik av kommunismen; det är ett nytt bevis för att vårt största parti är orubbligt i sin demokratiska förankring.

Så kommer vi till folkpartiet. Partiet har försvagats i röster och mandat, men snarast ökat i betydelse, det är ett förhållande som partiets ledning och dess stämmor i pressen, framför allt Morgon-Bladet, ständigt framhäver. Om de tre borgerliga partierna går tillsammans mot socialdemokrater och kommunister i pensionsfrågan blir röstetalen 115 mot 115, och därför kan folkpartiets hållning, vid sidan av lotten, betecknas som avgörande. Då partiet i längtan efter de till högern och centern förlorade rösterna säger sig vilja stå fast vid sin linje och inte söka någon kompromiss åt vänster, har sammanhållningen hittills varit 100-procentig, vad partiledningen och de professionella politikerna angår. Denna märkliga enighet betingas självfallet av att partiet förlorar sin utslagsgivande ställning om någon spricka uppstår; en enda medlem av andra kammaren som går emot partiledningen slår i själva verket partiets taktik i spillror. Annars är meningssdivergenser inom ett stort liberalt parti naturliga, men i detta fall får de inte existera, och därför får vi i dessa dagar uppleva en ny variant av Uppsala möte för trehundra sexstium år sedan: "Nu är folkpartiet blivit en man, och alla hava vi en Herre och Gud." Hr Ohlin kan mönstra mer disciplinerade skaror än under framgångens tid därför att det tryck som befordrar enigheten blivit så tvingande.

Hr Ohlin talade under remissdebatten liksom under valkampanjen om behovet av samförstånd. Hans tal verkade mindre övertygande nu än då. I det nya och prövande läget blir det litet för mycket av ilska och aggression över samförståndskravet, och redan detta gör appellen mindre lockande. Men det väsentliga är att då folkpartiets ledare begär en samförståndslösning som skall omfatta alla de fyra demokratiska partierna vet var och en dels att denna tanke inte kan förverkligas, dels att, om den kunde förverkligas, detta i praktiken måste innebära att de andra partierna i stort sett godtog folkpartiets linje. Detta utsades också klart vid det första partimötet några dagar efter valet. Men ett pockande krav på samförstånd enligt det egna förslaget kan för de flesta människor utanför partibyråkratin knappast framstå som den rimliga ståndpunkten för ett besegrat parti.

Då hr Erlander tvärtom förklarar att en uppgörelse måste bli en uppgörelse mellan socialdemokratin och folkpartiet är han påtagligt mer realistisk. Genom en sådan uppgörelse skulle enligt de antydningar som kommit fram i pressen och eljest i den offentliga debatten folkpartiet kunna vinna gehör för flera av sina enligt vår mening sakligt befogade krav och man skulle få en lösning av pensionsfrågan som uppbars av den väldiga majoritet av väljarna som önskar en generell och lagfäst pensionsordning vid sidan av folkpensionerna. Det är svårt att förstå varför inte regeringen klart och direkt framför ett förslag om förhandlingar mellan de bägge partierna; det skulle ha varit en stor insats i vårt politiska liv och antingen statsministern eller hr Ohlin omedelbart efter valet kommit med ett sådant erbju-

4/7

dande. Men det är inte för sent, och vi hoppas att en mycket utbredd opinion skall förmå de ledande politikerna att framträda som initiativtagare till en uppgörelse i stor stil.

Statsministern framhöll under remissdebatten med ett patos som verkade helt äkta att socialdemokratin av sakliga skäl, med hänsyn till den ökade trygghet för hundratalsenden familjer som det här gäller, önskar en pensionsreform. Vi är övertygade om att mycket stora grupper inom folkpartiet har samma uppfattning, att partiets övergång till

en mer positiv hållning motsvarar åsikterna inom vad man kan kalla liberalismens kärntrupper. Det sammanbitna och sturiga i partiets nuvarande hållning är väl begripligt mot bakgrunden av det oväntade nederlaget. Men partiet kan inte fortsätta att leka bildstod. Det måste söka åstadkomma det bästa möjliga i den situation som föreligger: en lösning som är sakligt godtagbar i stället för ett nejsägande som i praktiken innebär att den liberala medlingslinjen blir utan varje inflytande på frågans lösning.

Domstolsutslag i rasfrågan

Den amerikanska förbundsdomstolen har fällt två utslag i rasfrågan, av vilka det ena är av utomordentlig betydelse. Det mindre viktiga utslaget gäller den omstridda frågan om desegregation i Little Rock, Arkansas. Här har ett tiotal negerungdomar fått tillåtelse att studera vid ett i övrigt "vitt" läroverk, och detta har lett till stora svårigheter, särskilt på grund av att ett antal vita ungdomlingar och flickor, upphetsade av föräldrarna, burit sig lymmelaktigt åt mot sina negerkamrater. I anslutning härtill har den federale distriktsdomaren i Little Rock nyligen beviljat skoldirektionen ett uppskov på över två år med den fortsatta desegregationen. N. A. A. C. P. (Föreningen för främjande av de färgades välfärd) inlade dels besvär i vanlig ordning, dels vände man sig — ett högst sensationellt steg — direkt till högsta domstolen med begäran att denna på grund av sakens brådskande natur omedelbart skulle träffa ett avgörande. Detta sistnämnda krav har högsta domstolen avvisat av principiella skäl; det är visserligen inte alldeles utslutet för domstolen att agera på det begärda sättet, men självfallet måste i regel den vanliga besvärsoordningen anlitas. Domstolens utslag innehöll emellertid ett slags uppmaning till de underställda domstolarna att skynda på så att frågan skulle kunna komma upp i högsta instans redan före skolornas öppnande i höst. Att högsta domstolen kommer att underkänna utslaget om uppskov kan man vara övertygad om.

Av mycket stor vikt är det andra utslaget. I en rad stater har man, i tydlig strid mot unionsförfattningens allmänna rättsbestämmelser, sökt begränsa friheten för de organisationer som verkar för desegregation och särskilt för den av Söderns rashetsare hatade N. A. A. C. P. Längst har man gått i Alabama, där en lag antagits om att N. A. A. C. P. och liknande föreningar skall utlämna sina medlemslistor till myndigheterna; då N. A. A. C. P. vägrade, efter som alla föreningens medlemmar i offentlig tjänst riskerar att bli avskedade, dömdes organisationen att böta 100 000 dollar och dess verksamhet i Alabama förbjöds. Nu har högsta domstolen underkänt den lag på vilken bötesutslaget och förbudet för N. A. A. C. P. grundades. Utslaget, som var enhälligt, innebär att ett stort antal sydstatslagar av ungefär samma beskaffenhet fastslås vara grundlagsstridiga och alltså blir upphävida vid besvär inför högsta domstolen. Därmed fullföljer USA:s högsta lagskipande organ den strävan att undanröja uppdelningen av vita och svarta i skolorna som fått sitt mest auktoritativa utslag i 1954 års berömda utslag. Det finns likväl massor av lagar i sydstaterna som på andra linjer söker värja segregationen, och den unionella domstolens beslut är blott ett led i den stora serie av processer som krävs för att få likställighet i rasförtryckets och det vita väldets stater i den djupa Södern.